

Література

1. Біляшівський М. Дещо про українську орнаментику / М.Біляшівський // Сяйво. – 1913. – № 3. – С. 72–78.
2. Біляшівський М.Ф. Про український орнамент / М.Ф. Біляшівський // Записки Українського Наукового товариства. – Київ, 1908. – Кн. III. – С. 40–54.
3. Павлуцький Г. Історія українського орнаменту / Г. Павлуцький. – К. : Друкарня Української Академії наук, 1927. – 27 с. – XII табл.
4. Путятин П.А. О гончарном искусстве в каменном веке / П.А.Путятин. – СПб. : Типография А.С.Суворина, 1884. – 30 с.
5. Путятин П.А. Орнаментика древнего гончарства / П.А.Путятин // Труды VI Археологического съезда. – Одесса : Типография А.Шульце, 1886. – Т. 1. – С.71–83.
6. Франко А. Д. Аналіз документів та матеріалів особистого наукового архіву Вадима Щербаківського / А.Д.Франко, О.О.Франко // Вісник інституту археології Львівського університету. – 2012. – Вип.7. – С.62-74.
7. Щербаківський В. Мальована неолітична кераміка на Полтавщині В.Щербаківський // Науковий збірник Українського Університету в Празі. – Прага 1923. – Т.1.
8. Щербаківський В. Пам'яті Василя Григоровича Кричевського / В. Щербаківський. – Лондон, 1954. – 52 с.
9. Щербаківський Вадим. Орнаментация української хати / Вадим Щербаківський. – Рим : Видання "Богословії", 1980. – 46 с.
10. Щербань Анатолій. Декор глиняних виробів Лівобережної України від неоліту до середньовіччя / Анатолій Щербань. – Полтава : АСМІ, 2011. – 248 с.
11. Щербань А.Л. Хрестоподібні знаки на традиційній кераміці Лівобережної України: історія й семантика / А.Л.Щербань // Культура України. – Харків : ХДАК, 2014. – С.83-90.

References

1. Biliashivskiy M. Deshcho pro ukrainsku ornamentyku / M.Biliashivskiy // Siaivo. – 1913. – № 3. – S. 72–78.
2. Biliashivskiy M.F. Pro ukrainskyi ornament / M.F. Biliashivskiy // Zapysky Ukrainskoho Naukovoho tovarystva. – Kyiv, 1908. – Kn. III. – S. 40–54.
3. Pavluts'kyi H. Istorii ukrainskoho ornamentu / H. Pavluts'kyi. – K. : Drukarnia Ukrainskoi Akademii nauk, 1927. – 27 s. – XII tabl.
4. Putiatin P.A. O goncharnom iskusstve v kamennom veke / P.A.Putiatin. – SPb. : Tipografiia A.S.Suvorina, 1884. – 30 s.
5. Putiatin P.A. Ornamentika drevnego goncharstva / P.A.Putiatin // Trudy VI Arkheologicheskogo s"ezda. – Odessa : Tipografiia A.Shul'tse, 1886. – T. 1. – S.71–83.
6. Franko A. D. Analiz dokumentiv ta materialiv osobystoho naukovoho arkhivu Vadyma Shcherbakivskoho / A.D.Franko, O.O.Franko // Visnyk instytutu arkhеolohii Lvivskoho universytetu. – 2012. – Vyp.7. – S.62-74.
7. Shcherbakivskiy V. Malovana neolitychna keramika na Poltavshchyni V.Shcherbakivskiy // Naukovyi zbirnyk Ukrainskoho Universytetu v Prazi. – Praha 1923. – T.1.
8. Shcherbakivskiy V. Pamiati Vasylia Hryhorovycha Krychevskoho / V. Shcherbakivskiy. – London, 1954. – 52 s.
9. Shcherbakivskiy Vadym. Ornamentatsiia ukrainskoi khaty / Vadym Shcherbakivskiy. – Rym : Vydannia "Bohoslovii", 1980. – 46 s.
10. Shcherban Anatolii. Dekor hlynianykh vyrobiv Livoberezhnoi Ukrainy vid neolitu do serednovichchia / Anatolii Shcherban. – Poltava : ASMI, 2011. – 248 s.
11. Shcherban A.L. Khrestopodobni znaky na tradytsiinii keramitsi Livoberezhnoi Ukrainy: istoriia y semantyka / A.L.Shcherban // Kultura Ukrainy. – Kharkiv : KhDAK, 2014. – S.83-90.

УДК 008.001.2

Яковлев Александр Викторович
кандидат історичних наук, доцент,
докторант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
e-mail: yalik1971@yandex.ua

СЕМІОТИКА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

У статті досліджуються локальні характеристики культурного простору України. Пропонується семиотика як методологія вивчення культурного ландшафту та параметри її застосування в культурологічному дискурсі. Акцентується на важливості теорії семіосфери Ю. Лотманата та теорії ландшафтної герменевтики В. Каганського.

Ключові слова: семиотика, культурний ландшафт, культурний простір, культурологічний дискурс.

Яковлев Александр Викторович, кандидат исторических наук, доцент, докторант Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Семиотика как методология исследования культурного пространства Украины

В статье исследуются локальные характеристики культурного пространства Украины. Предлагается семиотика как методология изучения культурного ландшафта и параметры ее применения в культурологическом дискурсе. Акцентируется важность теории семиосферы Ю. Лотмана и ландшафтной герменевтики В. Каганского.

Ключевые слова: семиотика, культурный ландшафт, культурное пространство, культурологический дискурс.

Yakovlev Alexander, Ph.D., Doctorant, Assistant professor of Department Of Theory, History of Culture and Musicology National Academy of Managerial Personnel of Culture and Art

Semiotics as Research Methodology of Cultural Space of Ukraine

This article investigates the local characteristics of the cultural space of Ukraine. Semiotics is proposed as a methodology of studying the cultural landscape, the parameters of its application in a cultural discourse. Formation of new communication technologies contributes to the intensification of cultural exchange in the information society through the development of new sign systems. Iconic-symbolic communication apparatus is focused on the development of the space in which time-space appears in a new form of computer information and symbolic world. Virtualization space Internet reality influences the formation of intercultural relations, the global network erased time-space boundaries, communication and accelerated changes from verbal to symbolic and symbolic.

The transformation of the modern world space caused by the formation of new communication technologies, intensification of cultural exchange in the information society, the increasing mobility of mankind, as well as transnational association of professionals from different disciplines and certain groups in the association, partnership, influencing decision-making and national ideological world community.

Referring to semiotics as a cultural landscape research methodology, we define the parameters of its application in culturological discourse. The subject of semiotics as a science is the information system is a system that carries information, and basic core of the system – system of signs. The development of semiotic thought has the following sequence: statement – text – discourse – and intertext infosfera. Coherent set of expression extends to text, discourse is characterized by both linear and paradigmatic aspect. In terms of intertext and infosfera reflected the unity of cultural space – artistic, scientific and technical. In its evolution infosfera reaches the noosphere. The transition of the biosphere to the noosphere is associated with the appearance semiosfery.

Key words: semiotics, cultural landscape, cultural space, cultural discourse.

Дослідження культурного простору сучасної України, у розрізі географічного, економічного і культурного ландшафту спонукає до осмислення поняття простору та просторових явищ, адже за словами Ю. Лотмана, у свідомості людини картина світу вибудовується на основі певної просторової моделі організації її структури на всіх рівнях – таке бачення всесвіту є універсальною особливістю людської культури [6]. Саме тому в сучасних дослідженнях культурологічного спрямування нерідко застосовується прийом просторового моделювання, що дає змогу вивчати вплив моделі чи концепції простору на явища культури і навпаки – дослідити, як формування культурного пласту окремої території стимулює ті чи інші просторові трансформації.

У просторовій структурі країни регіон є основною одиницею розподілу простору, що одночасно виступає як цілісність і частина цілого, як суб'єкт і об'єкт, що дозволяє розглядати культурний простір регіону як диференційовано від інших аналогічних фрагментів, так і інтегровано – залежно від того, яку позицію займають окремі регіони на мапі загальнонаціонального культурного простору з урахуванням ступеню їх культурної насиченості, рівня взаємодії, контрастності або спільності регіональних ознак, умовної самодостатності або взаємозалежності тощо. Отже, відповідно до своєї позиції, кожен фрагмент культурного простору займає своє місце в ієрархії, притаманній будь-якій просторовій моделі. Регіони, які посідають вищі щаблі у даній ієрархічній структурі, є джерелом цінної культурної інформації, мають значний вплив на формування загальної картини національної культури, а тому привертають особливу увагу дослідників [5].

Тенденція злиття та інтеграції людства за багатьма найважливішими життєвими аспектами була зображена В. І. Вернадським у його концепції ноосфери і поліетносфери. Ноосфера трактувалась вченим як сфера взаємодії природи і суспільства, в межах якої розумна людська діяльність є визначальним чинником розвитку. У взаємодії "макрокосмос – мікрокосмос" В. І. Вернадський надавав великого значення як геополітичним процесам, так і етнонаціональним вимірам [2].

Розглядаючи макрокосмос як духовно-енергетичне поле, яке вміщує такий духовний елемент, як інформація, можна визначити цей феномен як духовно-енергетичне інформаційне поле, що вміщує всю накопичену людством, а також космічну інформацію, тобто все, розміщене у просторі. Кризь призму формування нової наукової парадигми інформаційний простір розглядається як духовно-енергетичний інформаційний простір, який забезпечує входження людини в нове соціокультурне поле на принципах сумісності, співучасті і взаємозбагачення етнокультур. Отже, духовно-енергетичне інформаційне поле впливає на культурний розвиток спільностей, а етнокультурний стан спільностей зі свого боку впливає на стан відкритого інформаційного простору [11].

За дослідженнями Дж. Розенау [12], головною прикметою глобалізації є втрата прив'язки соціальних процесів до фізичного простору. Географічний ландшафт (landscape) замінюється або розширюється за рахунок включення етношафта (ethnoscape), ідентифікаційного шафта (identiscap), фінансовошафта (financescape), ідеошафта (ideoscape), медіашафта (mediascape), техношафта (technoscape). Дж. Розенау вважає, що сьогодні втрачаються лінії географічно обмежених просторів, і детериторизація стає наслідком панування нових просторових потоків, утвердження нової соціокультурної архітекτονіки людського суспільства. Глобальний культурний простір розподіляється умовно на культурно-символічні простори-потоки: етнопростір і ідентопростір, що змінюються в умовах збільшення іммігрантських потоків; фінансовий простір, сформований світовим капіталом; медіа- і технопростір, що розширюється завдяки розвитку сучасних технологій і засобів комунікації, а відповідно до цього ідеопростір, пов'язаний зі швидким розповсюдженням нових ідеологем.

Формування нових комунікаційних технологій сприяє інтенсифікації культурного обміну в інформаційному суспільстві завдяки розвитку нових знакових систем. Знаково-символічний апарат комунікації зорієн-

тований на освоєння простору, в якому часо-простір постає в новому вигляді комп'ютерного інформаційно-символічного світу. Віртуалізація простору інтернет-реальності впливає на формування міжкультурних зв'язків, у глобальній мережі стираються часо-просторові межі, прискорюється комунікація і змінюється з вербальної на знаково-символічну.

Трансформація сучасного світового простору викликана формуванням нових комунікаційних технологій, інтенсифікацією культурного обміну в інформаційному суспільстві, зростаючою мобільністю людства, а також транснаціональним об'єднанням спеціалістів різних галузей знань і певних груп в асоціації, товариства, що впливають на прийняття ідеологічних і національних рішень світовою спільнотою.

Звертаючись до семіотики як методології дослідження культурного ландшафту, визначимо параметри її застосування в культурологічному дискурсі. За визначенням Ю. Степанова, предметом семіотики як науки є інформаційна система, тобто система, що несе інформацію, та елементарне ядро такої системи – знакова система [7]. Розвиток семіотичної думки має таку послідовність: висловлювання – текст – дискурс – інтертекст і інфосфера. Зв'язна сукупність висловлювань розширюється до тексту, дискурс характеризується як лінійним, так й парадигмальним аспектом. У поняттях інтертекст та інфосфера відображено єдність культурного простору – художнього та науково-технічного. У своїй еволюції інфосфера сягає ноосфери. За Ю. Лотманом, процес переходу біосфери до ноосфери пов'язаний з появою семіосфери.

Ю. Лотман визначає галузь семіотики у трьох іпостасях: як наукова дисципліна, об'єктом якої є сфера знакового спілкування, як метод гуманітарних наук, як "своєрідність наукової психології дослідника, його свідомості, що пізнає" [6, 153]. У дослідженні особливостей культурного розвитку регіональних ідентичностей засобами семіотики розширюється багатомірність культурного простору, урізноманітнюється її вивчення у термінах знаку і смислу, відношення між знаком та його смислом, включаючи прагматику контексту знакової діяльності.

Під семантикою культури пропонуємо розуміти: образно-смысловий зміст культурного артефакту; естетичну особисту концепцію автора; поєднання образів-смыслів у свідомості людини відповідно до певного драматургічного ряду; смислоутворюючі аспекти як методи творчості [8, 11]. Отже, семантика як культурологічна категорія – система знакових форм, сукупність артефактів культури та способів їх створення, що втілює певні естетичні ідеї, провідні образи-смысли, методи художньої творчості та мовленнєві функції мистецтва.

У термін "семіосфера" Ю. Лотман вкладає здатність культури створювати навколо людини соціальну сферу, "яка подібно до біосфери, робить можливим життя, щоправда не органічне, а суспільне" [6, 487]. Ю. Лотман розроблює певну модель культури як грандіозну систему з розмаїттям структур та елементів та як простір, котрому притаманні континуальність і динамізм. Семіосфера постає як "перетин, сполучення, інкорпороване вкладення один в одного величезного числа монад, кожна з котрих здатна до смислоутворюючих операцій. Це величезний організм організмів" [6, 644].

Неоднородність семіотичного простору зумовлена гетерогенністю та гетерофункціональністю мов. Функціонування мов у семіосфері має певну ієрархію, вершиною якої є метамова, якою створюються метатексти (тексти про тексти). На думку М. Тимошенка [9], семантична площина культури виявляє багатомовність, як вираження багатоголосся, різноманіття людських способів спілкування, строкату картину накопичених різномовних повідомлень. Тому й виникає можливість розгляду культури як сукупності текстів, що постає дійсно найбільш простим шляхом для побудови культурологічних моделей. Механізм комунікації забезпечує функціонування семіосфери, завдяки комунікації тексти актуалізуються та генерують нову інформацію, а процес читання тексту виступає як акт комунікації.

Інформаційне суспільство передбачає існування мереж трансляції різнорівневої інформації та розвиток системи знаково-символічних засобів, які необхідні для її передачі. О. Астаф'єва відзначає, що "цивілізація електронного листа долає час" тоді, як письмова культура долала лише простір; отже вербальні тексти поступаються візуальним у передачі інформації, а "комунікативні форми обростають новими ритуальними текстами" [1, 208].

Здатність поширюватися в комунікативному просторі культури з достатньою швидкістю стає однією з головних характеристик повідомлення – не тільки просторовим, а й часовим критерієм. Єдність широти та швидкості передачі інформації в комунікативному просторі постає критерієм успішності здійснення комунікативного процесу [8].

Здатність семіотичних систем до трансформування інформації у нові тексти складає основу смислоутворення в семіотичній культурі. Поняття семіотичної монади, введене Ю. Лотманом для визначення смислоутворюючої структури, охоплює культуру в цілому, кожний достатньо складний текст і дійсність, в тому числі людську особистість, котра тлумачиться як текст.

Семіосфері, як продукту культури, притаманна визначеність у категоріях простору. "Однією з універсальностей особливостей людської культури, можливо, пов'язаної з антропологічними властивостями свідомості людини, є те, що картина світу неминуче тлумачиться на основі певної просторової структури, що організує всі інші її рівні" [6, 466]. Семіотичний простір "з одного боку, включає в себе ідейні уявлення, семіотичні моделі, з іншого – відтворювальну діяльність людини, оскільки світ, що створюється людьми, – агрокультурний, архітектурний і технічний – корелює з їх семіотичними моделями. Зв'язок тут взаємний: з одного боку, архітектурні споруди копіюють просторовий образ універсуму, а з іншого, цей образ універсуму будується за аналогією зі створеним людиною світом штучних споруд" [6, 334].

Ю. Лотман вводить поняття "абстрактний простір": "Якщо при виділенні будь-якої певної ознаки утворюється множина елементів, що безперервно примикають один до одного, то ми можемо казати про абстрактний простір за цією ознакою. Так, можна говорити про етичний, кольоровий, міфологічний та інші простори" [6, 276]. Така типологія простору пропонується також А. Лефевром: простір, в якому живуть, тобто фізичний, і простір, який мислять, – "концептуалізований" [10]. А. Аппадурі вказує на детериторізацію фізичного простору, в якому формується "глобальний культурний потік", що розпадається на п'ять культурно-символічних просторів-потоків: етнопростір, технопростір, фінансовий простір, ідеопростір. Аналогічної думки дотримується Дж. Розенау, додаючи до географічного ландшафту (landscape), крім зазначених, медіа-ландшафт (mediandscape) і ідентифікаційний ландшафт (identiscapre). Для сучасних культурологічних досліджень типовим є використання поняття простору як "моделі для вивчення культури" [3].

Вважаємо доцільною концепцію С. Зуєва щодо розгляду основних понять культури як семіосфери: "інфосфера та інтертекстуальність, з яких утворюється семіотичний простір; мови первинні та вторинні, текст; поняття семіотичної монади як симслоутворюючої системи...; простір фізичний і "концептуалізований" [3, 15]. Розглядаючи культуру як семіотичний простір і семіотичну монаду, проблему синергетики культурних ідентичностей доцільно досліджувати з позицій взаємодії і взаємовпливу простору фізичного і концептуалізованого, який складає нову цілісність вищого порядку на рівні ноосфери.

Семіотика простору перетинається з теорією ландшафтно-герменевтики В. Каганського. Ландшафт тлумачиться як текст, одним шаром котрої є культура [4, 134]. Простору ландшафту притаманна диференційованість, зокрема "центр – периферія", і переміщення в ландшафті набуває семантичного значення: "це зміна місць, кожне з яких є точка зору, контекст, смислова позиція" [4, 137]. "Ландшафт – середовище, де співвіднесеність обов'язково народжує смислові, речові, утилітарні, символічні взаємодії, потоки ресурсів і конфлікти" [4, 136]. Для периферії характерні не самодостатність, а жорстока залежність від центру, як справедливо зазначає С. Зуєв [3, 19]. На думку Ю. Лотмана, система периферійних зв'язків "реконструює картину світу, в котрій панує випадок, неупорядкованість. Ця група текстів також виявляється здатною переміщуватися на певний метарівень, однак зведенню в єдиний і організований текст вона не піддається. Оскільки сюжетними елементами, що складають цю групу текстів, будуть ексцеси, аномалії, загальна картина світу виявиться як вкрай дезорганізована, ... хаотична й трагічна" [6, 288]. Протириччя центру і провінції Ю. Лотман пояснює так: "ситуація обурення й бунту виникає при зіткненні двох способів кодування: коли соціально-семіотична структура описує даного індивіда як частину, а сам він себе усвідомлює автономною одиницею, семіотичним суб'єктом, а не об'єктом" [6, 264].

Можна дійти висновку, що фрагменти ландшафту ведуть боротьбу за підвищення свого позиційного рівня, а цей процес можна описати як зміну центру й периферії. Аналогічний процес спостерігається на сучасному культурному ландшафті України, коли регіони борються за центром за свій самостійний економічний і культурний статус. Отже, теорія семіосфери Ю. Лотмана та теорія ландшафтно-герменевтики В. Каганського може бути покладеною в основу методології дослідження українського культурного простору в контексті синергії регіональних ідентичностей.

Література

1. Астафьева О.Н. Социокультурное развитие российских регионов: механизмы самоорганизации и региональная политика (в соавторстве с Аванесовой Г.А.) / О.Н. Астафьева, Г.А. Аванесова; издание второе, расш. и перераб. – М.: Изд-во РАГС, 2004. – 424 с.
2. Вернадский В. И. Научная мысль как планетное явление / В.И. Вернадский. – М.: Наука, 1991. – 270 с.
3. Зуев С.П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова): дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / С.П. Зуев. – Х., 2006. – 190 с.
4. Каганский В. Л. Культурный ландшафт и советское обитаемое пространство / В.Л. Каганский. – М.: Новое литературное обозрение, 2001. – 576 с.
5. Кравченко А.І. Камерно-інструментальне мистецтво Одеси в культурному просторі України ХХ – початку ХХІ ст.: дис. ... канд. мистецтвознавства. : 26.00.01 / А.І. Кравченко. – К.: НАКККіМ, 2015. – 195 с.
6. Лотман Ю. О метаязыке типологических описаний культуры // Семіосфера / Ю. Лотман. – СПб.: Искусство – СПб, 2001. – 650 с.
7. Степанов Ю. В мире семиотики // Семиотика: Антология / Сост. Ю.С. Степанов / Ю.С. Степанов. Изд. 2-е испр. и доп. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – 702 с.
8. Тарасенко А. А. Міфологічні мотиви і образи в образотворчому мистецтві Одеси останньої третини ХІХ – початку ХХ століття: дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.05 / Андрій Андрійович Тарасенко. – Х., 2007. – 209 с.
9. Тимошенко М. О. Міжнародні гуманітарні стратегії у сучасній Україні як системний культуротворчий феномен: автореф. дис. ... канд. культурології / М. Тимошенко / 26.00.01: теорія та історія культури. – К.: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2012. – 17 с.
10. Черниш М.О. Збереження культурного розмаїття в добу глобалізації (середина ХХ – початок ХХІ ст.): дис. ... канд. культурології / 26.00.01: теорія та історія культури / М.О. Черниш. – К.: НАКККіМ, 2014. – 198 с.
11. Шульгіна В.Д. Пам'ятки історії культури і мистецтва України ХVІІІ – першої третини ХХ століття: монографія / Валерія Шульгіна, Олександр Яковлев. – К.: НАКККіМ, 2011. – 354 с.
12. Rosenau J. N. The Challenges and Tensions of a Globalized World / Rosenau J. N. // American Studies International, Vol. XXXVIII. – 2, June 2000. – P. 9-10.

References

1. Astafeva O.N. Sociokulturnoe razvitie rossijskikh regionov: mehanizmy samoorganizacii i regionalnaja politika (v soavtorstve s Avanesovoj G.A.) / O.N. Astafeva, G.A. Avanesova. Izdanie vtoroe, rassh. i pererab. – M.: Izd-vo RAGS, 2004. – 424 s.
2. Vernadskij V.I. Nauchnaja mysl kak planetnoe javlenie / V.I. Vernadskij. – M.: Nauka, 1991. – 270 s.
3. Zuev S.P. Suchasnij kul'turnij prostir ta semiotika muzichnogo festivalju (na materialah Harkova): dis. ... kand. mistectvoznavstva: 17.00.01 / S.P. Zuev. – H. , 2006. – 190 s.
4. Kaganskij V.L. Kul'turnyj landschaft i sovetskoe obitaemoe prostranstvo / V.L. Kaganskij. – M.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2001. – 576 s.
5. Kravchenko A.I. Cubiculum instrumentalis artem Odessa culturae Ucraina in spatio XX – XXI century.: Dis. ... Candidatum Art. : 26.00.01 / A.I. Kravchenko. – K.: NAKKKiM, 2015. – 190 p.
6. Lotman Ju. O metajazyke tipologicheskikh opisanij kultury // Semiosfera / Ju. Lotman. – Sankt-Peterburg: Iskustvo – SPB, 2001. – 650 s.
7. Stepanov Ju. V mire semiotiki // Semiotika: Antologija / Sost. Ju.S. Stepanov / Ju.S. Stepanov. Izd. 2-e ispr. i dop. – M.: Akademicheskij Proekt; Ekaterinburg: Delovaja kniga, 2001. – 702 s.
8. Tarasenko A. A. Mifologichni motivi i obrazi v obrazotvorchomu mistectvi Odesi ostann'o'i tretini XX – pochatku XXI stolittja: dis. ... kand. mistectvoznavstva : 17.00.05 / Andrij Andrijovich Tarasenko. – H.,2007.–209 s.
9. Timoshenko M. O. Mizhnarodni humanitarni strategii v suchasnij Ukraini jak sistemnij kulturotvorchij fenomen: avtoref. dis. ... kand. kul'turologii / M. Timoshenko / 26.00.01: teorija ta istorija kul'turi. – K.: Nacional'na akademija kerivnih kadriv kul'turi i mistectv, 2012. – 17 s.
10. Chernish M.O. Zberezhennja kulturnogo rozmaittja v dobu globalizacii (seredina XX – pochatok XXI st.): dis. ... kand. kul'turologii / 26.00.01: teorija ta istorija kul'turi / M.O. Chernish. – K.: NAKKKiM, 2014. – 198 s.
11. Shulgina V.D., Jakovlev O.V. Pamjatki istorii kul'turi i mistectva Ukraini XVIII – pershoi tretini XX stolittja: monografija / Valerija Shulgina, Oleksandr Jakovlev. – K.: NAKKKiM, 2011. – 354 s.
12. Rosenau J. N. The Challenges and Tensions of a Globalized World. – American Studies International, Vol. XXXVIII, № 2, June 2000. – P. 9-10.

УДК 008

Доманська Олена Анатоліївна
кандидат культурології, доцент,
докторантка кафедри культурології
Національного педагогічного
університету ім. М.П. Драгоманова

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ В ПРОСТОРІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

У статті категорія "гідність" розглядається у зв'язку зі змінами соціальної ситуації в Україні та в просторі європейського розвитку. Досліджуються соціокультурні відмінності європейського й українського шляху становлення цього ціннісного феномену.

Ключові слова: гідність, революція гідності, соборність, злука, католицизм, православ'я, раціоналізм.

Доманская Елена Анатольевна, кандидат культурологии, доцент, докторантка кафедры культурологии Национального педагогического университета им. М.П. Драгоманова

Революция достоинства в пространстве европейских ценностей

В статье категория "достоинство" рассматривается в связи с изменениями социальной ситуации в Украине и в пространстве европейского развития. Исследуются социокультурные отличия европейского и украинского пути становления этого ценностного феномена.

Ключевые слова: достоинство, революция достоинства, соборность, единение, католицизм, православие, рационализм.

Domanska Olena, PhD Cultural Studies, Associate Professor, PhD Department of Cultural National Pedagogical Dragomanov University

The revolution of dignity in the space of European values

In the article category "dignity" is examined in connection with the changes of social situation in Ukraine and in space of European development. The social and cultural differences of the European and Ukrainian way of becoming of this valued phenomenon are investigated.

Keywords: dignity, revolution of dignity, collegiality, connection, catholicism, Orthodoxy, rationalism.

Поняття "Революція гідності" сьогодні вже впевнено увійшло в лексикон сучасного вітчизняного та міжнародного бачення і оцінки історичних подій. Це події, які ще донедавна здавалися неможливими і навіть такими, що їх важко уявити. Проте і в середовищі самих активних учасників недавніх бурхливих протестів і серед політиків, культурологів, політологів, громадських діячів і широких суспільних верств побутує думка, що революція не закінчилась, що на теперішній момент вона тільки починає набирати обертів і ті завдання, які ставив перед собою Майдан (Площа Незалежності у Києві), що став символом радикальних змін у суспільстві і його нового революційного духу, тільки "взяв перепочинок" щоб підготува-